

KARTLEGGING AV KRIGSMINNER PÅ ØSTBATTERIET

Kartleggingen ble påbegynt den 25. august 2022 av styret i MFV, og sommeren 2024 er stien tatt i bruk, selv om det gjenstår noe rydding.

Det ble satt opp nummererte merker ved i alt 30 krigsminner. De fleste av dem var tidligere ikke kartlagt. Koordinater ble notert for alle, og alle ble fotografert.

Siktemålet var at alle krigsminner på Østbatteriet skulle kartlegges og legges inn på digitalt kart. Styret ønsket også å sette opp merker ved krigsminnene og merke stien, slik at tilkomsten til krigsminnene skulle bli enklere for alle interesserte.

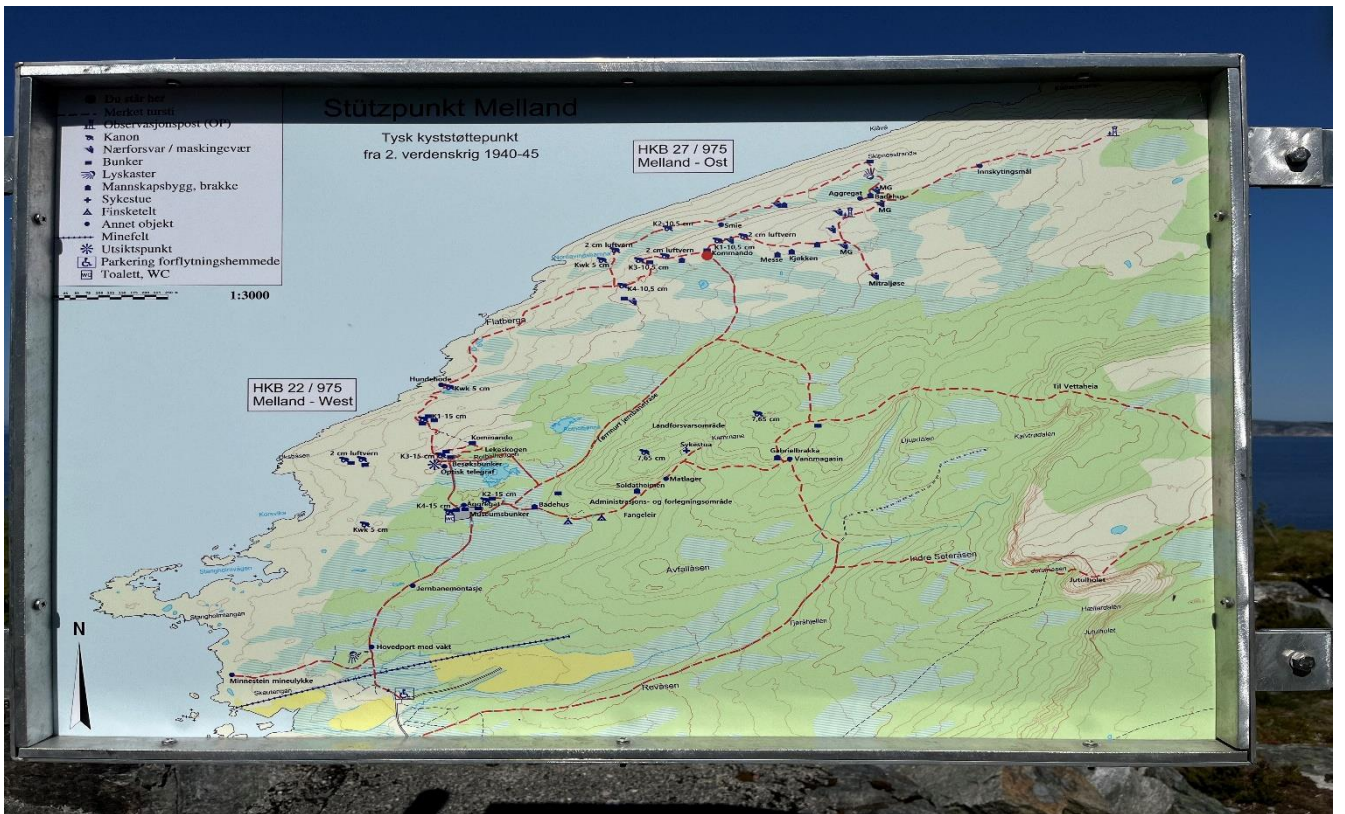
Det ble etter hvert lagt ned et omfattende arbeid med rydding av kratt og skog. Styret mener at krigsminnene uten dette arbeidet innen kort tid ville ha vært tapt for ettertiden.

Styret har valgt å kalle stien Den nye kyststien, og den er absolutt å betrakte som en kultursti. I tillegg vil den være et godt supplement for alle som bruker stiene på Melland fort til fysisk aktivitet. Stien er på drøye 5 km og går i en sløyfe med utgangspunkt fra der den eksisterende stien til Østbatteriet ender. Den nye stien er ikke allment tilgjengelig for rullestolbrukere og barnevogner, slik stien ut til Østbatteriet er.

Ved reserve kommandosentral på Østbatteriet er det blitt montert er stativ med oversiktskart over Den nye strandstien samt andre deler av Melland fort.

Figur 1 Stativ med oversiktskart.

Figur 2 Oversiktskart

Følgende krigsminner er kartlagt:

Nr. 1: Mitraljøsestilling

Koordinater: N 63.380, Ø 08.527 (tlf.) og N 63.22.844, Ø 008.31.642 (GPS)

Figur 3 Dette krigsminnet ligger som en liten avstikker fra stien, merket med flagg.

Figur 4 Vi satte opp merket rett ved stillingen, slik at andre kan finne den.

Figur 5 Mitraljøsestillingen.

Figur 6 Inngangen til mitraljøsestillingen.

Nr. 2: Kjøkken

Koordinater: N 63.22.878, Ø 008.31.434 (gps)

Nokså skjult i terrenget ligger det som må ha vært et kjøkken, med rester etter en stor ovn/ovner, støpt gulv og en oppbygd steinmur.

Figur 7 Rester av kjøkkenovn/ovner

Figur 8 Støpt kjøkkengulv med rester av ovn/ovner, slik det var før rydding.

Figur 9 Kjøkkenet er nedsenket i terrenget og bevest med kratt. Gulvet skimtes.

Figur 10 Kjøkkengulv og ovnrester etter rydding.

Nr. 3: Spisemesse

Koordinater: N 63.22.874, Ø 008.31.398 (gps), N 63.38125, Ø 8.52336 (tlf)

Også restene etter det som må ha vært en spisemesse ligger nedsenket i terrenget og i fortsettelsen av nr. 2, kjøkkenet. Det finnes oppbygde murer, men hva som ellers fantes av vegger og tak, vet ingen. Det er vanskelig å fotografere fordi vi ser for lite når vi står oppe på kanten, og krigsminnet er svært gjengrodd.

Figur 11 Koordinater måles fra overkant av muren. Grunnflaten ligger nedenfor.

Figur 12 Midt inne i krattet skimtes en av murene. Spisemessa er svært gjengrodd.

Nr. 3 A: Forlegningsbrakke

Koordinater: N 63.22.874, Ø 008.31.398 (gps), N 63.38125, Ø 8.52336 (tlf)

Denne ligger tett opp mot nr 3, spisemesse og har samme koordinater som denne.

Nr. 3 B: Forlegningsbrakke

Koordinater: Denne ligger tett opp mot 3 A og har samme koordinater som denne.

Nr. 3 C: Forlegningsbrakke

Koordinater: N 63.22.888, Ø 008.31.498 (gps), N 63.38125, Ø 8.52336 (tlf)

Figur 13 Skiltet markerer området med forlegningsbrakker.

Figur14 Restene etter forlegningsbrakkene. Denne ligger rett nedenfor en bergvegg i ly mot sjøen

Figur 15 Rester etter forlegningsbrakke

Figur 16 Rester etter murt mur, kanskje murpipe.

Figur 17 Rester etter blikkspann, muligens matspann, inne i forlegningsområdet

Figur 18: Godt bevarte murer i forlegningsområdet

Nr. 4: Nærforsvarsstilling med tilhørende bygning. Kan være stilling for bombekaster.

Koordinater: N 63.38187, Ø 8.52555 (tlf), N 63.22.910, Ø 008.31.532 (gps)

Figur 19 Nærforsvarsstillingen. Trondheimsfjorden rett foran med Hitra i bakgrunnen.

Figur 20: Murer etter en bygning rett ved siden av nærforsvarstillingen.

Figur 21 Bygningsrestene er godt synlige.

Nr. 5: Nærforsvarsstilling

Koordinater: N 63.38220, Ø 8.52580 (tlf), N 63.22.934, Ø 008.31.549 (gps)

Figur 22 Det finnes flere slike nærforsvarsstillinger som bør ryddes for kratt.

Nr. 6: Mulig observasjonspost

Koordinater: N 63.38220, Ø 8.52625 (tlf), N 63.22.933, Ø 008.31.577 (gps)

Dette er en godt bevart observasjonspost med nisjer for ammunisjon intakt.

Figur 23 Murene i denne observasjonsposten er godt bevart. Den vil komme enda bedre fram hvis einer og lyng fjernes.

Figur 24 Godt bevarte nisjer for ammunisjon.

Nr. 7: Maskingeværstilling (MG-stilling)

Koordinater: N 63.22.887, Ø 008.31.563 (gps), N 63.38149, Ø 8.52603 (tlf)

Selve stillingen er godt bevart, men den kan være litt vanskelig å oppdage. Derfor har vi satt merkepinnen godt synlig, men et lite stykke fra MG-stillingen. Den er typisk, med en pinne i midten.

Figur 25 MG-stilling av merke Colt, produsert på Kongsberg.

Figur 26 Maskingeværstillingen

Figur 27 Merkepinne nr 7 er satt et lite stykke vekk fra MG-stillingen.

Nr 8 A: Maskingeværstilling (MG-stilling)

Koordinater: N 63.38243, Ø 8.52756 (tlf), N 63.22.946, Ø 008.31.655 (gps)

Dette er også en stilling for en Colt produsert på Kongsberg.

Figur 28 MG-stilling for Colt

Nr. 8 B: Innskytingsfelt

Koordinater: N 63.38330, Ø 8.53174 (tlf)

Innskytingsfeltet ligger som en «avstikker» 600 hundre meter fra nr 8 A. Merkene etter skytingen kan tydelig ses i bergveggen.

Figur 29 Innskytingsfeltet ligger som en avstikker fra stien.

Figur 30 Merkene i berget er ringet inn med rødt av MFV.

Nr. 8 C: Observasjonspost

Koordinater: N 63.38412, Ø 8.53747 (tlf)

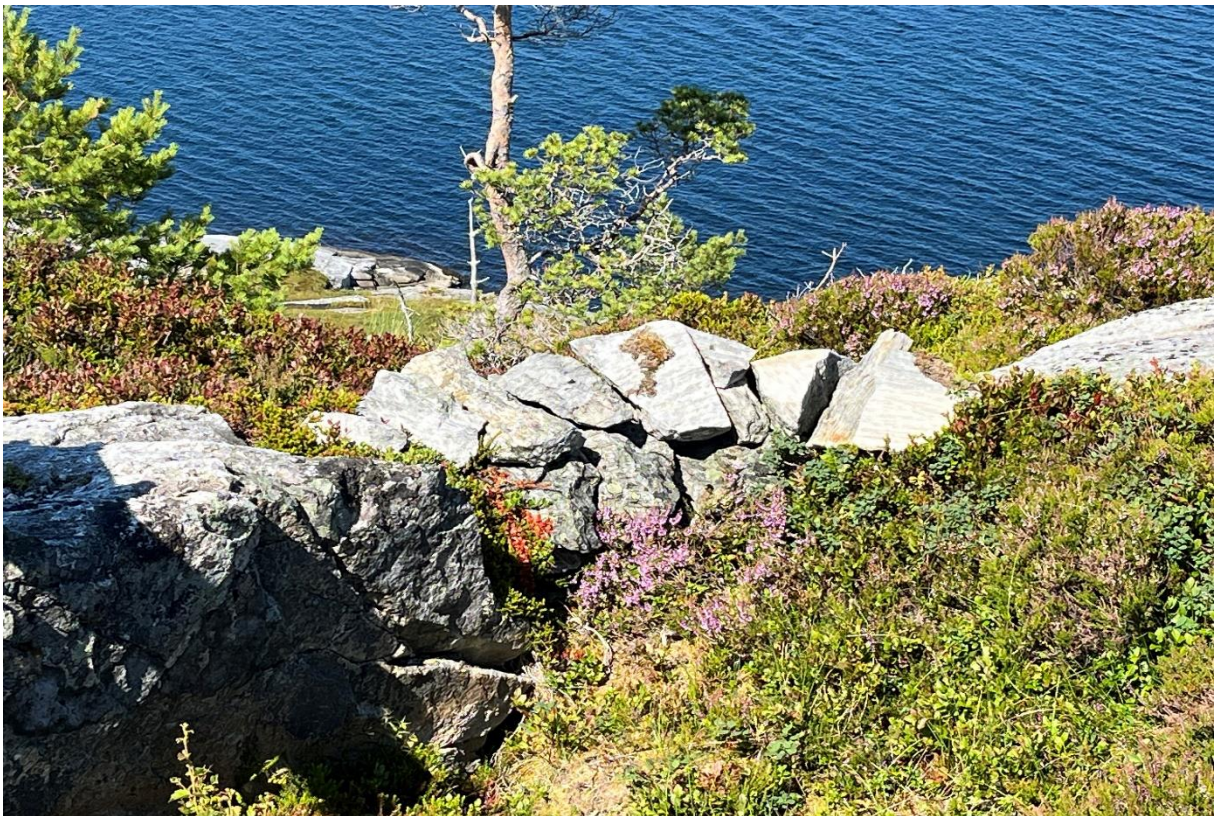
Dette er det østligste krigsminnet som vi har lokalisert. Posten ligger på en høyde noen hunder meter fra innskyttingsfeltet. Den ligger fritt til, men er vanskelig å finne. Noen få opplagte steiner og en naturlig senkning markerer stedet. Det har neppe vært i kontinuerlig bruk, men er det stedet med best sikt over den østlige delen av leia og innløpet til Dromnessundet. Her hadde de altså oppsyn med innseilinga til leia mellom Skardsøya og fastlandet og til leia mellom Skardsøya og Hitra.

Figur 31 Trondheimsleia, mellom Skardsøya og Hitra

Figur 32 Innseglinga til Dromnessundet til høyre.

Figur 33 Observasjonsposten

Nr. 9: Maskingeværstilling (MG-stilling)

Koordinater: N 63.38270, Ø 8.52742 (tlf), N 63.22.965, Ø 008.31.643 (gps)

Dette er samme type stilling som pkt. 7 og 8. Det er grodd mye skog foran stillingen, og den ligger også vanskeligere til enn stilling nr 7 og 8. Vi ryddet litt skog rundt den, men det bør ryddes mer.

Figur 34 Denne stillingen er ikke så godt bevart som nr 7 og 8

Figur 35 Denne stillingen ligger noe vanskelig til, og området rundt er gjengrodd

Nr 10: Badehuset

Koordinater: N 63.38262, Ø 8.52717 (tlf), N 63.22.957, Ø 008.31.632 (gps)

Soldatenes badehus ligger i et lite dalsøkk der det er tilgang på friskt vann fra en bekk. Vi vet lite om hvordan det så ut, ettersom det kun er noen få rester igjen. Området er også svært gjengrodd. Vi ryddet bort en del trær og busker, men her gjenstår det mye arbeid.

Figur 36 Badehuset ligger en kort avstikker fra stien.

Figur 37 Bekken som ga vann til badehuset.

Figur 38 Busker og trær er i ferd med å overta restene etter badehuset

Figur 39 Bekken som renner ned i dalsøkket der badeanlegget lå

Nr 11: Mulig aggregathus

Koordinater: N 63.38254, Ø 8.52679 (tlf), N 63.22.953, Ø 008.31.606 (gps)

Det var plassert et stort aggregat på Østbatteriet, av type modell 37, og dette betjente bl.a. den store lyskasteren med strøm. Det sto på hjul og kunne dermed flyttes fra aggregathuset og nærmere der det var behov for det. Vi vet ikke eksakt hvor aggregatet var plassert, men det kan ha vært her. Her har det stått et nokså stort hus, og ikke langt unna ligger takplater som kan stamme fra aggregathuset.

Figur 40 Her mener vi strømaggregatet var plassert

Figur 41 Rester av solide takplater, som vi tror kan stamme fra aggregathuset.

Figur 42 Takplatene ligger nedgrodd i terrenget.

Nr 12: Mannskapsbunkers

Koordinater: N 63.38342, Ø 8.52717 (tlf), N 63.23.005, Ø 008.31.631 (gps)

Denne bunkeren er ikke lett tilgjengelig fordi den er fylt med vann. Den ligger ganske nær det området der vi tror den store lyskasteren var plassert, og den hadde muligens en funksjon knyttet til denne. I tillegg tror vi at den fungerte som mannskapsbunker for forsvaret av østlige deler av batteriet.

Figur 43 Bunkeren ligger rett opp for Trondheimsleia

Figur 44 Bunkeren ligger ikke godt synlig i dag.

Figur 45 Inngangen til bunkeren, men den er altså fylt med vann.

Nr 13: Område for lyskaster

Koordinater: N 63.383, Ø 8.52728 (tlf), N 63.22.988, Ø 08.31.635 (gps)

Vi vet ikke eksakt hvor lyskasteren var plassert. Den sto også på hjul og kan ha blitt flyttet rundt i noen grad. Den må imidlertid ha stått i operativ avstand fra aggregatet. Tidsvitner har også plassert den i dette området. Vegetasjonen er betydelig endret, og dermed også landskapet, men vi har forsøkt å plassere den sett i forhold til et gammelt fotografi. Lyskasteren ble fjernet etter krigen. Den ble visstnok tatt over i en båt, og så veltet den ned i sjøen derfra.

Figur 46 Lyskasteren på Østbatteriet 1947, oppmontert på stativ.

Figur 47 Etter nøye vurdering har vi plassert lyskasteren i dette området.

Figur 48 Bildet fra 1947 er montert på stativ.

Nr. 14: Tomt for brakke

Nr. 15: Nærforsvarsområde

Koordinater: N 63.38242, Ø 8.52315 (tlf), N 63.22.945, Ø 008.31.393 (gps)

Nr. 14 og 15 ligger så tett sammen at vi tok felles koordinater for de to. Området er forholdsvis omfattende. Ved tomta for brakke finnes også en jernkrok, noe som muligens har vært brukt som feste for et kamouflasjenett. Grunnen til at vi ikke kaller nr 15 en nærforsvarsstilling er at det er såpass omfattende/stort. Vi tror det muligens kan være et mulig område for luftvern.

Figur 49 Merkepinnen står på kanten av murene, mens det nede i selve "grunnmuren" er mye vegetasjon.

Figur 50 Grunnmurene er tydelige og temmelig omfattende, og mellom brakken og selve forsvarsstillingen.

Figur 51 Vegetasjonen er omfattende tett opp til murene. Det er heller ikke lett å se hvor brakkemurene slutter og forsvarsstillingen begynner. Noen er kanskje rester etter passasjer mellom dem.

Figur 52 Dette er merkepinnen til nr 15.

Figur 53 Nærforsvarsområdet

Nr. 16: Smie

Koordinater: N 63.38195, Ø 8.52098 (tlf), N 63.22.916, Ø 008.31.254 (gps)

Grunnen til at vi tror dette er en smie bunner i følgende: En XU- aget fra Melland ba om å få komme til Østbatteriet for en reparasjon. Han fortalte at smia lå nær sjøen og at han brukte båt for å komme dit. Hensikten var, som en annen XU-agent også hadde til hensikt på samme tid, å skaffe seg et bilde at hvordan området var, for dermed å formidle dette videre.

Figur 54 Her mener vi at smia lå.

Figur 55 Murene rundt smia

Figur 56 Denne gjenstanden fant vi her, men vi vet ikke hvor den opprinnelig kommer fra, eller hva det er.

Figur 57 Smia er gjenvokst av store trær, men er likevel godt synlig.

Nr. 17: Kanonstilling 2, Østbatteriet

Koordinater: N 63.38185, Ø 8.51869 (tlf), N 63.22.911, Ø 008.31.118 (gps)

Dette er stillingen til en fransk krigsbyttkanon av merket Canon de 105 mle 1913 Schneider, tysk betegnelse 10,5 cm K 331 (f).

Figur 58 Kanonstillingen ble ryddet for kratt.

Figur 59 Rydding av kanonstillingen.

Figur 60 I ammunisjonsrommet er fremdeles noe av treverket intakt.

Figur 61 Oppbevaringsrom for ammunisjon ble også ryddet.

Nr 18: Mulig luftvernstilling

Koordinater: N 63.38133, Ø 8.51640 (tlf), N 63.22.884, Ø 008.30.980 (gps)

Som bildene viser, er dette en ganske stor forsvarsstilling, med både oppmurte murer, rektangulære murer samt en stor sirkelformet mur. Størrelsen får oss til å tro at dette kan være en luftvernstilling.

Figur 62 Rektangulært og sirkelformet oppmurt område.

Figur 63 Forsvarsstillingen ligger mot leia med Hitra i bakgrunnen.

Nr. 19: KWK-stilling, 5 cm kanonstilling

Koordinater: N 63.38106, Ø 8.51588 (tlf), N 63.22.866, Ø 008.30.951 (gps)

Oppdraget for denne kanonen var nærforsvar av batteriet mot sjøen.

Figur 64 Kanonstillingen ligger på en høyde ut mot leia.

Figur 65 Selve kanonstillingen er ganske godt bevart.

Figur 66 I skråningen ned fra kanonstillingen ses mye pukk som er slått av krigsfangene.

Figur 67 Inngang til rommet under kanonstillingen.

Nr. 20: Kanonstilling nr 4, 10,5 cm

Koordinater: N 63.38040, Ø 8.51671 (tlf), N 63.22.830, Ø 008.31.004 (gps)

Dette var stillingen til en fransk krigsbyttekanon av merket Canon de 105 mle 1913 Schneider, tysk betegnelse 10,5 cm K 331 (f).

Dette er en kanonstilling som ligger godt synlig på en høyde og med utsikt over skipsleia. Det er den eneste kanonstillingen der treverket på innsiden er bevart.

Figur 68 Kanonstillingen

Figur 69 Slik ligger kanonstillingen, også her med mye stein slått av krigsfangene.

Figur 70 Selve kanonstillingen med treverket bevart.

Figur 71 Passasjen inn mot kanonstillingen. Treverket inne i oppbevaringsrommet for ammunisjon er bevart.

Figur 72 Også her måtte det fjernes en del kratt.

Nr. 21: Mannskapsbunker

Koordinater: N 63.38012, Ø 8.51683 (tlf), N 63.22.812, Ø 008.31.009 (gps)

Bunker til opphold for kanonbetjeningen som hadde beredskapsvakt.

Figur 73

Figur 74 Ryddearbeid rundt bunkeren.

Figur 75 Oversikt over taket og inngangspartiet på bunkeren. Hitra i bakgrunnen.

Figur 76 Inngangspartiet på bunkeren.

Nr. 22: Dobbel maskingeværstilling

Koordinater: N 63.38025, Ø 8.51697 (tlf), N 63.22.808, Ø 008.31.028 (gps)

I denne stillingen kunne maskingeværet flyttes for å endre skuddsektor. Det kunne også være to maskingevær der, men mest trolig var det bare ett.

Figur 77

Figur 78 Vi ser de to festpunktene oppe på muren.

Figur 79 Maskingeværstillingen fra en litt annen vinkel.

Nr. 23: Kanonstilling nr 3, 10,5 cm

Koordinater: N 63.38109, Ø 8.51753 (tlf), N 63.22.866, Ø 008.31.046 (gps)

Dette er en fransk krigsbyttekanon av merket Canon de 105 mle 1913 Schneider, tysk betegnelse 10,5 cm K 331 (f).

Kanonstillingen ligger på en høyde med god sikt over skipsleia og inngangen til Ramsøyfjorden.

Figur 80

Figur 81 Oppmurt ring rundt kanonstillingen.

Figur 82 Inngangsslusen med gammelt treverk.

Figur 83 Både inngangen til stillingen og selve ringen er noe gjenvokst.

Figur 84 Kanonstillingen med Smøla i det fjerne.

Nr. 24: Mannskapsbunker

Koordinater: N 63.38105, Ø 8.51786 (tlf), N 63.22.863, Ø 008.31.073 (gps)

Denne mannskapsbunkeren ligger tett ved kanonstilling nr 3 og hadde nok sin praktiske funksjon knyttet til denne.

Figur 85 Taket på mannskapsbunkeren.

Figur 86 Oppgangen til kanonstillingen fra mannskapsbunkeren.

Nr. 25: Luftvernstilling 2 – 2 cm

Koordinater: N 63.38118, Ø 8.51841 (tlf), N 63.22.872, Ø 008.31.112 (gps)

Figur 87 Disse murene er vide i omkrets.

Figur 88 Som bildet viser, er murene dekket med kratt og lyng.

Figur 89 Her er det stort behov for rydding!

Nr. 26: Mulig mannskapsforlegning

Koordinater: N 63.38116, Ø 8.51933 (tlf), N 63.22.866, Ø 008.31.155 (gps)

Dette er grunnmurer etter det som kan være en mannskapsforlegning, men vi kan ikke vite det sikkert.

Figur 90 Rester etter hustufter som ligger strategisk mellom en luftvernstilling og reserve kommandobunker.

Figur 91 Murene ligger i et søkk med mye vegetasjon.

Figur 92 Behovet for rydding er stort.

Figur 93 Murene er godt synlig bak vegetasjonen.

Figur 94 Det står vann i bunnen av tomta. Også her er murene godt synlig.

Nr. 27: Kanonstilling nr. 1, 10,5 cm

Koordinater: N 63.38158, Ø 8.52074 (tlf), N 63.22.894, Ø 008.31.246 (gps)

Denne kanonstillingen er kjent for mange fordi den ligger like ved reserve kommandoplass på Østbatteriet og rett til høyre for der stien ut på Østbatteriet slutter.

Canon de 105 mle Schneider var en fransk konstruksjon som ble brukt i mange land både under 1. og 2. verdenskrig. Tyskerne tok mange slike i krigsbytte og ga den betegnelsen 10,5 cm K331 (f). K er forkortelse for kanon og (f) viser at den kommer fra Frankrike. Dette var den mest tallrike kanontypen plassert ved de tyske kystartilleriene langs Norskekysten under krigen.

Figur 95 Denne stillingen er vendt ut mot Trondheimsleia. Hitra i bakgrunnen.

Figur 96 Murene rundt kanonstillingen er godt bevart.

Figur 97 Murene etter en bygning som lå tett opp til kanonstillingen. Løpegrav over til reserve kommandoplass.

Nr. 28: Reserve kommandoplass

Koordinater: N 63.38138, Ø 8.52032 (tlf), N 63.22.880, Ø 008.31.219 (gps)

Her var det sannsynligvis også en mannskapsbunker for vaktmannskap.

Figur 98 Spalten rett fram er utsiktspunktet og plassering for avstandsmåler fra reserve kommandosentral.

Figur 99 Jernbøyer til å ta seg ned i bunkeren fra utsiktsplassen.

Figur 100 Platten over bunkeren. Trondheimsleia og Hitra rett fram. Kanonstilling nr 1 rett til høyre..

Figur 101 Reserve kommandosentral/bunker er fylt med vann.

Nr. 29: Hustuffer, ukjent formål

Koordinater: N 63.22.895, Ø 008.31.274 (gps)

Figur 102 Hustuftene ligger tett opp til Luftvernstilling 3, men bruksområdet er ukjent. Kanskje ble det aldri tatt i bruk.

Nr. 30: Luftvernstilling 3, 2-cm

Koordinater: N 63.22.900, Ø 008.31.311

Figur 103 Luftvernstilling med utsikt over Trondheimsleia og Hitra

Figur 104 Rom for kommunikasjon eller ammunisjon

Figur 105 Fundamenter for lavetter

Figur 106 Området for luftvernstillingen er stort og omgitt av murer

Figur 107 Ammunisjonslager inne i skytestillingen

Figur 108 Inngangen til luftvernstillingen

